

Palautusesitys: Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi 2026–2030

Esitän, että suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi palautetaan uudelleen valmisteltavaksi.

Perustelut

Ikääntyneiden palvelutarve kasvaa samalla, kun hyvinvointialueen taloudelliset resurssit ovat rajalliset. Ymmärrämme tarpeen arvioida palvelurakennetta kriittisesti, myös ympärivuorokautisen palveluasumisen peittävyuden näkökulmasta. Taloudellisesti kestävien ratkaisujen tulee kuitenkin perustua kokonaisarvioon siitä, miten nykyiset palvelut vastaavat ikääntyneiden todellisiin tarpeisiin ja millaisia vaikutuksia suunnitelluilla muutoksilla on toimintakykyyn, turvallisuuteen, palvelujen laatuun ja saatavuuteen sekä kokonaiskustannuksiin. Keskeistä on arvioida, tuotammeko nykyisillä resursseilla riittävästi oikea-aikaisia ja laadukkaita hoiva-, hoito- ja kuntoutuspalveluja, jotka tukevat arjessa selviytymistä ja ehkäisevät raskaampien palvelujen tarvetta.

Nykyinen suunnitelma kuvaa palvelukokonaisuutta laajasti, mutta ei riittävästi konkretisoi, mitä kehitetään, millä resursseilla ja aikataululla tai miten toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan. Tavoitteena tulee olla toimiva palvelukokonaisuus, jossa asiakas saa tarpeitaan vastaavan palvelun oikeaan aikaan ja palvelut muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden sekä varmistavat hoidon jatkuvuuden.

Muistisairaiden henkilöiden osallisuutta, hyvää elämänlaatua ja asumisen turvallisuutta tukevat palvelut edellyttävät henkilöstöltä hyvää muistiosaamista. Henkilöstön muistiosaamista tulee vahvistaa koko palveluketjussa, ja muistiammattilaisten saatavuus on varmistettava koko Keski-Suomen alueella. Heidän asiantuntemustaan tarvitaan henkilöstön, asiakkaiden, omaisten ja omaishoitajien tukena sekä palvelutarpeen arvioinnissa ja SAS-prosesseissa. Muistisairauden vaikutukset toimintakykyyn, turvallisuuteen, kommunikointiin ja avuntarpeeseen on huomioitava palvelujen järjestämisessä.

Muistisairaiden tiheät siirtymiset yksiköstä toiseen voivat lisätä sekavuutta, heikentää turvallisuuden tunnetta ja vaikeuttaa luottamuksellisen hoitosuhteen muodostumista. Keski-Suomen hyvinvointialueen tulee selvittää siirtymien yleisyyttä ja syitä sekä keinoja niiden haitallisten vaikutusten vähentämiseksi.

Palvelurakenteen keventäminen edellyttää ikä- ja muistiystävällisten palvelujen ja ympäristöjen kehittämistä siten, että ne tukevat aktiivista ikääntymistä ja turvallista arkea. Samalla on varmistettava laadukas hoiva niille, jotka sitä tarvitsevat. Hoivasta säästäminen ei ole inhimillistä eikä ihmisarvoa kunnioittavaa, eikä se tue omaishoitajien tai sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten jaksamista. Riittämätön hoiva voi myös johtaa ongelmien pahenemiseen ja raskaampien palvelujen tarpeeseen, jolloin säästöt eivät välttämättä toteudu myöskään taloudellisesti.

Palvelujen oikea-aikaisuus ja palveluketjujen toimivuus edellyttävät riittäviä henkilöstöresursseja ja sujuvaa moniammatillista yhteistyötä. Henkilöstöresurssien puute voi viivästyttää palveluihin pääsyä merkittävästi ja lisätä riskiä riittämättömään hoivaan ja

huolenpitoon. Myös asiakkaiden riittävästä toimeentulosta on huolehdittava, mikä edellyttää tarpeenmukaisia kotihoidon ohjaajan ja sosiaalityöntekijän resursseja.

Lyhytaikaishoidon riittävyys ja turvallinen kotiutuminen sairaalasta ovat tärkeitä sekä asiakkaan että omaishoitajan kannalta. Niillä on vaikutusta myös kotihoidon henkilöstön työkuormitukseen. Toimivat palveluketjut ja oikea-aikainen tuki voivat ehkäistä kriisitilanteita, tarpeettomia siirtymiä ja raskaampien palvelujen tarvetta.

Myös perhehoidon, omaishoidon tuen, kotihoidon ja muiden palvelujen yhteensovittamista tulee kehittää. Perhehoito voi tukea kotona asumista, mahdollistaa omaishoitajien vapaita ja helpottaa sairaalasta kotiutumista, mutta hoidettavan kasvanut avuntarve voi estää sen käytön. Siksi on selvitettävä, miten palvelut saadaan toimimaan yhteen ja miten perhehoidon lisäämistavoite voidaan käytännössä saavuttaa.

Yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen tulee vastata asiakkaan todellista avuntarvetta. Etenevä muistisairaus, turvattomuus, ravitsemusongelmat tai vaikeudet selviytyä arjessa voivat edellyttää yksilöllistä arviota siitä, riittääkö yhteisöllinen asuminen vai tarvitaanko ympärivuorokautista hoivaa. Palvelujen myöntämisperusteita ja kohdentamista tulee arvioida niin, että asiakas saa tarpeitaan vastaavan palvelun riittävän ajoissa ja turvallisesti.

Kuntouttavan päivätoiminnan ja arkikuntoutuksen tavoitteena tulee olla toimintakyvyn, osallisuuden, turvallisuuden ja kotona selviytymisen vahvistaminen. Vaikuttavuus edellyttää riittäviä resursseja, toimivaa yhteistyötä kotihoidon kanssa ja palvelujen saavutettavuutta. Päivätoiminnan keskittäminen voi pidentää matkoja ja vaikeuttaa osallistumista, jolloin toiminnan hyödyt jäävät saavuttamatta.

Palvelujen vaikuttavuutta ja kokonaiskustannuksia tulee arvioida konkreettisilla mittareilla. Kuntouttavan päivätoiminnan osalta voidaan hyödyntää ikääntyneille soveltuvia fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin mittareita sekä arvioida vaikutuksia osallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen. Kotihoidossa on puolestaan varmistettava riittävä muisti- ja gerontologinen osaaminen, moniammatillinen tiedonkulku sekä edellytykset yksilölliseen, kuntouttavaan ja turvalliseen hoitotyöhön.

Valtuustoaloitteessamme 17.2.2026 nostimme esiin muistiosaamisen vahvistamisen, lyhytaikaishoidon ja kriisitilanteiden toimivat palveluketjut, kuntouttavan päivätoiminnan, arkikuntoutuksen, hoivan saavutettavuuden sekä henkilöstön osaamisen paremman hyödyntämisen. Aloite sai laajaa kannatusta aluevaltuustossa. Näiden tavoitteiden toteutuminen jää nykyisessä suunnitelmassa kuitenkin osin yleiselle tasolle.

Uudelleen valmistelussa tulee määritellä konkreettiset toimenpiteet, vastuuhenkilöt, aikataulut, tarvittavat resurssit sekä seuranta- ja vaikuttavuusmittarit. Valmistelussa tulee hyödyntää moniammatillisen henkilöstön käytännön asiantuntemusta ja asiakkaiden kokemuksia. Lisäksi on arvioitava palvelujen saatavuutta, oikea-aikaisuutta, turvallisuutta ja laatua sekä ratkaisujen vaikutuksia toimintakykyyn, palvelujen käyttöön ja kokonaiskustannuksiin. Samalla on varmistettava, että palvelut ovat riittävästi saatavilla eri puolilla Keski-Suomea.

Tavoitteena ei ole palvelujen lisääminen ilman perusteita, vaan vaikuttavasti kohdennetut moniammatilliset resurssit, toimivat palveluketjut ja yksilöllisiin tarpeisiin vastaavat palvelut. Ikääntyneiden toimintakykyä, turvallisuutta ja omannäköistä arkea tulee tukea niin, että laadukas

hoiva toteutuu tarpeen mukaan ja raskaampien palvelujen tarvetta voidaan ehkäistä silloin, kun se on mahdollista ja asiakkaan edun mukaista.